

Gränshinder

Färre gränshinder för tredjelandsmedborgare som bor och arbetar på båda sidor om Öresund

ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society—Gränshinder

Text: Thomas Nilsson, Matilda Sommelius

Foton: Johan Wessman (omslag, sida 6-7, sida 9) Anna Palmehag (sida 3), ESS (sida 4), Johannes Jansson (sida 10)
Porträttfoton från respektive individs organisation.

Malmö, August 2018.

Gränshinder

När ESS och MAX IV står helt klara kommer många internationella forskare vara verksamma här. Forskningsanläggningarna kommer att ligga i Lund medan databearbetning från ESS kommer att ske i Köpenhamn. Många knutna till anläggningarna kommer att gränspendla. Forskarna och experterna kommer inte bara från EU utan också från resten av världen (så kallade tredjelandsmedborgare) och detta innebär ett nytt perspektiv på gränshindersproblematiken.

Greater Copenhagen & Skåne Committee har lett delprojektet Gränshinder inom ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society och arbetat tillsammans med myndigheter i både Sverige och Danmark, samt ESS, Länsstyrelsen Skåne och Öresunddirekt i Köpenhamn. Tillsammans har man arbetat utifrån olika typfall och fört samman experter från olika områden för att hitta både hinder och lösningar, ett arbetssätt som varit mycket uppskattat bland de medverkande myndigheterna. Tack vare delprojektet har myndigheter och forskningsanläggningarna fått en nära dialog med varandra och skapat bestående nätverk mellan varandra. Detta kommer leda till att det blir lättare att lösa eventuella framtida problem, eftersom det numera finns upparbetade kanaler för parterna.

Genom delprojektet har deltagarna även kunnat knyta kontakter med aktörer i andra delprojekt inom ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society, och även kunnat knyta forskare med egna erfarenheter av gränshinder till berörda myndigheter.

Förutom en kartläggning över de olika gränshinder som tredjelandsmedborgare förväntas möta i Öresundsregionen, har delprojektet även fört upp gränshindersfrågorna i både Greater Copenhagen-samarbetet som i det nordiska samarbetet. Dessutom var delprojektet direkt delaktigt i att påverka innehållet i en ny lag för ESS-anställda i Danmark.

ESS och MAX IV

I Lund växer just nu den nya stadsdelen Brunnsbäck fram där världsledande forskning får ta plats och forskningsanläggningarna MAX IV och ESS etableras. Synkrotronljusanläggningen MAX IV invigdes i juni 2016 och är i en fas att ta emot fler och fler användare. Neutronanläggningen ESS beräknas öppnas i liten skala omkring 2020 och vara i full drift runt 2023. ESS och MAX IV erbjuder unika möjligheter att studera material på nanonivå med de mest avancerade tekniker som finns i världen. De olika teknikerna som används vid anläggningarna kompletterar varandra och ger en vetenskaplig bredd som är unik och den strategiska placeringen i Skåne innebär stora utvecklingsmöjligheter både för akademi och företag i området.

MAX IV är en del av Lunds universitet och finansieras i huvudsak genom svenska statliga medel. ESS är ett europeiskt forskningsinfrastrukturkonsortium (ERIC) där Sverige och Danmark gemensamt finansierar byggandet med 47,5 % av en totalbudget på 1,8 miljarder euro. Förutom själva neutronanläggningen i Lund har ESS även ett databehandlingscentrum i Köpenhamn.

Resultat

Kartläggning av gränshinder

Under hösten 2015 gjorde delprojektet en genomlysning av vad som gäller kring arbets- och uppehållstillstånd i Danmark respektive Sverige, som resulterade i rapporten "Juridisk kartläggning av gränshinder". Arbetsgruppen arbetade därefter vidare med att välja ut och fördjupa sig inom vissa gränshinder. Fördjupningsarbetet har framförallt skett genom workshops med myndighetsexperter för att problematisera och belysa hindren ur olika synvinklar. Till delprojektets avslutning i december 2016 publicerades en kartläggning med exempel på olika gränshinder som kan uppstå för internationella forskare som bor på ena sidan Öresund, men arbetar på andra sidan.

*Ladda ned kartläggningarna på
www.scienceandsociety.eu*

Lex ESS i Danmark

Under 2016 skickade delprojektet ett notat till Skatteministeriet i Danmark i syfte att påverka reglerna gällande dansk forskarskatt för anställda vid DMSC i Köpenhamn, statistikcentralen kopplad till ESS. Lagförslaget, ibland kallat "Lex-ESS", som antogs i Folketinget 19 december 2016 innebar också lösningar på en annan av delprojektets upptagna gränshinder nämligen svårigheter för personer som kommer utanför EU att gränspendla i regionen. I den nya lagen medges undantag för personer knutna till ESS att gränspendla, det vill säga att det blir möjligt att bo i Köpenhamn när man arbetar för ESS i Lund. Den nya lagen trädde i kraft 1 januari 2017. Efter påtryckningar från delprojektet omfattar lagändringen avseende forskarskatt även de ESS-anställda som anställdes tidigare än januari 2017.

Avlägsnandet av gränshinder en del av Greater

Copenhagen & Skåne Committees prioriterade arbete

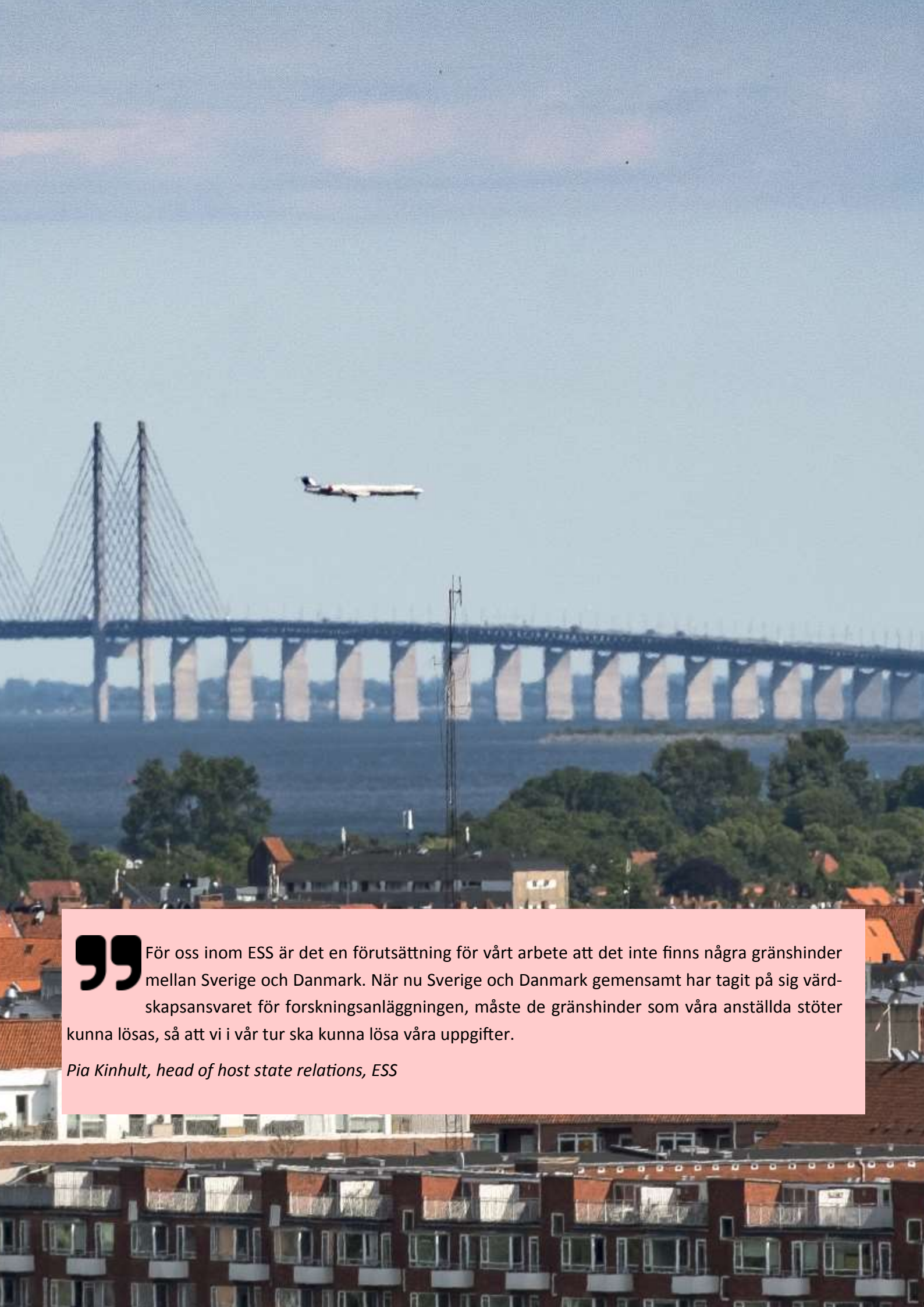
Greater Copenhagen & Skåne Committee är ett gränsöverskridande samarbetsorgan för samtliga regioner och kommuner i Skåne och på Själland. Greater Copenhagen-samarbetet har ett tydligt tillväxtfokus. Det är viktigt att stärka Greater Copenhagen som en integrerad och funktionell metropol och således har arbetet med att avskaffa gränshinder i regionen hög prioritet i det politiska samarbetet. Greater Copenhagen-sekretariatet ansvarar för gränshindersfrågorna.

Tredjelsmedborgare

Tredjelsmedborgare är en person som varken är medborgare i någon av EU:s medlemsstater, eller de stater som ingår i det så kallade EES-avtalet (Norge, Island och Liechtenstein). Tredjelsmedborgare saknar i regel de rättigheter som unionsmedborgare har inom EU, till exempel rätten att resa fritt, arbeta och uppehålla sig i vilken medlemsstat som helst. Detta faktum påverkar de tredjelsmedborgare som arbetar på någon av ESS anläggningar i Öresundsregionen och som bor på andra sidan Öresund.

-
- ✓ **RAPPORT MED IDENTIFIERADE GRÄNSHINDER FÖR BÅDE EU- OCH TREDJE LANDS-MEDBORGARE**
 - ✓ **PÅVERKANSTRATEGI FÖR LÅNGSIKTIGT ARBETE**
 - ✓ **LEX ESS I DANMARK**

” För oss inom ESS är det en förutsättning för vårt arbete att det inte finns några gränshinder mellan Sverige och Danmark. När nu Sverige och Danmark gemensamt har tagit på sig värdskapsansvaret för forskningsanläggningen, måste de gränshinder som våra anställda stöter kunna lösas, så att vi i vår tur ska kunna lösa våra uppgifter.

Pia Kinhult, head of host state relations, ESS

Framgångsfaktorer

Matilda Sommelius från Greater Copenhagen & Skåne Committee var projektledare för Gränshindersdelprojektet. Hon berättar att projektmodellen i sig har varit en framgångsfaktor för att samla expertis från olika myndigheter.

” Arbetet med gränshinder inom olika fackområden har dels gjort att vi har kompetensutvecklat oss själva, dels har det varit värdefullt att inom ett konkret projekt arbeta med partner på tvärs över sundet och få nya kontaktytor.

Malin Dahl, Arbetsförmedlingen

- Myndigheterna har ju sina uppdrag från sina respektive regeringar och kan inte själva ta ställning för eller emot olika frågor. Men genom att ha medverkat i ett projekt har vi kunnat ta del av deras expertis och insikter och därefter kunnat ta ställning i projektets namn, snarare än genom myndigheterna, säger Matilda Sommelius.

” I projektet har vi haft ett gott samarbete och formella kontaktvägar mellan skattemyndigheterna i Sverige och Danmark. Vi kan därför identifiera på ett tidigt stadium när det uppkommer gränshinder inom inkomstskatten. Vi har också under projektperioden tagit initiativ och fördjupat vår kunskap om expertskatten i både Sverige och i Danmark.

Ann Wiren Larsson, Öresundssamordnare på Skatteverket

- Det visade sig vara en framgångsmodell att arbeta med ett konkret case för projektet. Det gjorde att vi kunde konkretisera svåra frågor och illustrera dem genom faktiska exempel på gränshinder, för att därefter kunna hitta lämpliga lösningar. Vi kommer definitivt använda oss av case-baserade arbetssätt i framtiden, säger Matilda Sommelius.

” Samarbetet med de yrkesexperter som har kopplats in från olika områden har varit positivt och inspirerande. De myndighetsexperter som jag mött i projektet har varit otroligt engagerade, vilket har smittat av sig på hela projektet.

Anna Bolander, dåvarande handläggare på Øresunddirekt Danmark

När det gäller frågor om uppehålls- och arbetstillstånd samt folkbokföring har projektet setts som en möjlighet att få mer kunskap om både svenska och danska bestämmelser.

- Vår information i skattefrågor är helt beroende av om de vi informerar överhuvudtaget kan få tillstånd att arbetspendla, säger Tommy Persson, biträdande samordnare med särskild kompetens inom internationella inkomstskattefrågor på Skatteverket. Inom Skatteverket har vi i flera år dessutom haft särskilt fokus på specifika skattefrågor kopplade till ESS och MAX IV. När forskare från hela världen kommer till oss blir de internationella skattefrågorna väldigt centrala. I Malmö har vi ett av två utlandsskattekontor i Sverige. Det var därför självklart att tidigt skapa en organisation för att kunna svara på alla de frågor som kan uppkomma. Placeringen av datoranläggningen i Köpenhamn ger upphov till särskilda problem med skattefrågor mellan Sverige och Danmark, säger Tommy Persson.

Projektet har även gett Øresunddirekt en större insikt i vilka informationsbehov forskare från ESS har i förhållande till att pendla mellan Danmark och Sverige. En kunskap som inte endast kommer denna smala målgrupp till godo, utan alla internationella pendlare, eftersom Øresunddirekts informationsmaterial anpassats efter den nya kunskapen.

Øresunddirekt

Øresunddirekt är en informationstjänst som förmedlar offentlig information från myndigheter till medborgare och näringsliv i Öresundsregionen. Øresunddirekt består av två avdelningar - ett informationscenter i Malmö och en webbredaktion/kommunikationsavdelning i Köpenhamn.

På informationscentret i Malmö finns Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Skatteverket på plats. Verksamheten i Malmö finansieras av Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne samt Nordiska ministerrådet.

Øresunddirekts webbredaktion i Köpenhamn finansieras av Erhvervsministeriet, Region Hovedstaden, SKAT, Nordiska ministerrådet samt Region Skåne.

Framtiden

Sedan delprojektets avslut har arbetet med övriga listade hinder fortsatt i det ordinarie arbetet i GCSC i de kanaler och fora där man arbetar med gränshindersfrågor. Samarbetet med flera tidigare projektpartners fortgår. Som ett led i en översyn av GCSC:s arbete med gränshindersfrågor har det tagits fram en kostnadsanalys kring ett antal gränshinder, varav två av delprojektets prioriterade områden finns med; "glapp i A-kassa" och svårigheter för tredjelandsmedborgare att gränspendla. Problemen med glapp i A-kassa är en fråga som funnits med i gränshinderssammanhang länge. Regeringen har nu beslutat om en ändring i arbetslöshetsförsäkringen som innebär att arbetslöshetskassorna ska bortse från vissa avbrott i medlemskapet. De nya reglerna trädde i kraft den 2 juli i år.

Gränshinder har förts till nationell nivå inom ramen för Gränshinderrådet

Resultatet från delprojektet kommer leva vidare genom att identifierade gränshinder så långt det är möjligt (det vill säga om de faller inom de kriterier som definierar ett juridiskt gränshinder) läggs in i Nordiska ministerrådets Gränshindersdatabas och tas med i rådets generella gränshindersarbete. Tack vare projektet har även ESS fått direkta kontaktvägar till Nordiska ministerrådets gränshindersarbete.

” Arbetet med de behov som projektet påvisat, exempelvis minskade gränshinder mellan Danmark och Sverige och förbättrad service för medföljande, kommer även att finnas efter 2018. Därför är det viktigt att projektparterna fortsätter att jobba med frågorna även när projektet avslutats.

Pia Kinhult, head of host state relations, ESS

Gränshinder

Gränshinder var ett av fem delprojekt i projektet ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society och leddes av Greater Copenhagen and Skåne Committee. Totalt deltog åtta partners i delprojektet, med en totalbudget på 340 000 euro. Syftet med delprojektet var att identifiera och om möjligt avlägsna gränshinder för i första hand tredjelandsmedborgare som bor och jobbar på var sin sida om Öresund.

Deltagande partners i Gränshinder:

- Greater Copenhagen & Skåne Committee
- ESS
- DK Skat
- Øresunddirekt Danmark
- Arbetsförmedlingen
- Skatteverket
- Försäkringskassan
- Länsstyrelsen Skåne

ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society

ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society var ett projekt med 27 olika partners för att ta tillvara på möjligheterna med de världsunika forskningsanläggningarna ESS och MAX IV i Lund. Projektet medfinansierades av EU:s Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak och leddes av Region Skåne och Region Hovedstaden. Projektet genomfördes från september 2015 till och med augusti 2018.

Konkret innehöll projektet fem delprojekt som koordinerades med hjälp av den strategiska plattformen, som leddes av Region Skåne och Region Hovedstaden.

- Gränsregionalt nätverk och forskarprogram
- Internationell attraktionskraft
- Regional leverantörsbas
- Gränshinder
- Välkomnande av internationella talanger

Projektet beviljades 9,5 miljoner euro av Europeiska Regionala Utvecklingsfondens program INTERREG Öresund-Kattegat-Skagerrak. Totalt omsatte projektet 19 miljoner euro med alla partners medfinansiering. Det är det största projekt hittills som beviljats inom ramen för Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak.

GREATER CoPENHAGEN

